

Eelnõu: nõukogu järeldused elundidoonorluse ja elundite siirdamise kohta

(2012/C 396/03)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU

luse ja elundite siirdamise seminarid, mille korraldasid vastavalt Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjon;

TULETAB MEELDE:

— komisjoni teatist „Elundidoonorluse ja elundite siirdamise tegevuskava (2009–2015): liikmesriikidevaheline tugevdatud koostöö”,⁽¹⁾ milles tuvastati kümme prioriteetset meedet, et aidata liikmesriikidel tegeleda kolme peamise probleemiga elundidoonorluse ja elundite siirdamise valdkonnas, nimelt: 1) elundite kättesaadavuse parandamine, 2) siirdamissüsteemide tõhustamine ja neile juurdepääsu parandamine, 3) kvaliteedi ja ohutuse parandamine.

— parimate tavade ja koolituskavade arendamist riigi ja Euroopa tasandil, mida toetatakse ELi tegevusprogrammi kaudu tervishoiu valdkonnas.

2. TULETAB MEELDE:

— kui oluline on julgustada inimesi andma nõusolekut oma elundite surmajärgseks annetamiseks;

I. ELUNDITE KÄTTESAADAVUSE PARANDAMINE

1. TUNNUSTAB:

— riiklike programmide arendamist, et parandada surmajärgse doonorluse protsessi eri etappide kulgemist (doonorite identifitseerimisest ja säilitamisest kuni hankimise ja transpordini);

— kui oluline on pidada esmatähtsaks elundite annetamist surnud doonoritelt;

— Euroopa juhendi väljatöötamist elusannetusteks neeru- ja maksasiirdamisel;

— patsientide paranenud elukvaliteeti ning neerusiirdamiste suurt kulutõhusust võrreldes lõppstaadiumis neeruhäiguse dialüüsiraviga, nagu seda on analüüsinud näiteks ametiasutused Ühendkuningriigis (*Department of Health* 2009) ja Prantsusmaal (*Haute Autorité de Santé* 2010);

— parimate tavade levitamist näiteks Euroopa juhendi kaudu, mis käsitleb surmajärgse doonorluse puhul elundite siirdamise koordineerimise süsteemide loomist ja nende ülalpidamist;

— meditsiiniliste alternatiivide puudumist patsientide puhul, kes vajavad elu päästmiseks muude elundite siirdamist;

— planeeritud tervikliku ülevaate arendamist riiklike doonori nõusoleku süsteemide kohta, samuti pingutusi, mis on tehtud selle nimel, et kaasata intensiivravitöötajad surmajärgse doonorluse protsessi;

— asjaolu, et kuigi see kuulub liikmesriikide pädevusse, peaks iga liikmesriik selgelt määratlema ja korraldama doonorite nõusoleku süsteemid ning haldama riiklikul tasandil ootenimekirju läbipaistval viisil;

— kutseühingute rolli, näiteks Euroopa elundisiirdamise ühingu (ESOT) ning selle allüksuse, Euroopa elundisiirdamise koordinaatorite organisatsiooni ja Euroopa siirdamiskomitee (ETCO-EDC) rolli;

— liikmesriikide kohustust kaitsta elusdoonoreid annetusprotsessiga seotud võimalike riskide, füüsiliste ja rahaliste kahjude eest, samuti tagada direktiivis 2010/53/EL sätestatud vabatahtlik ja tasuta annetus;

— liikmesriikide pingutusi, et arendada edasi elusannetuste programme, tagades samas elusdoonorite täieliku kaitse, nagu seda arutati tervishoiuministrite mitteametlikul kohtumisel 10.–11. juulil 2012;

— läbipaistva ja tervikliku teavitamise tähtsust, et suurendada avalikkuse usaldust siirdamissüsteemide väärtuslikkusesse nii surmajärgse elundidoonorluse kui ka elusannetuste osas;

— riiklike teadlikkuse tõstmise kampaaniate ja Euroopa algatuste korraldamist, näiteks Euroopa elundidoonorluse päevad ning ajakirjanikele suunatud elundidoonor-

— vajadust rõhutada intensiivravi- ja vältimatu abi töötajate vastutust ning muuta elundite annetus üheks otsuseks, mis tuleb teha terminaalse hoolduse ajal;

— asjaolu, et elavalt inimeselt elundite eemaldamise üle siirdamise eesmärgil tuleb teostada ranget juhtumipõhist järelevalvet, võttes arvesse asjakohaseid kriteeriumeid, eelkõige põhimõtet, et inimkeha ei tohi kasutada rahalise kasu saamise eesmärgil.

⁽¹⁾ Dok 16545/08 (KOM(2008) 819 lõplik).

3. KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES:

1. jagama ka edaspidi oskusteavet elundidoonorluse ja elundite siirdamise programmide kõigi tähtsamate aspektide osas, et üksteiselt õppida ja suurendada saadaolevate elundite arvu;
2. pakkuma täiendkoolitust nendele töötajatele, kes on seotud surmajärgse elundidoonorluse ja elundite siirdamisega, sealhulgas nii siirdamiskoordinaatoritele kui ka intensiivravi ja vältimatu abi üksuste personalile;
3. jagama teavet oma riiklike doonori nõusoleku süsteemide kohta;
4. looma kõikehõlmavaid mehhanisme elusdoonorite kaitsmiseks, luues sealhulgas siirdamisjärgse jälgimise registrid või andmebaasid kooskõlas direktiivi 2010/53/EL nõuetega;
5. looma läbipaistvad ja ametlikud mehhanismid, et hüvitada elusdoonoritele tekkinud kulud ning vajadusel kompenseerida neile saamata jäänud tulu, mis on otseselt seotud elusdoonorluse protseduuriga;
6. tõstma patsientide ja nende perekondade teadlikkust erinevatest siirdamisvõimalustest, sealhulgas surnud doonori ja elusdoonori elundite siirdamine, samuti muud alternatiivsed asendusteraapiad. Parandama doonorluse ja siirdamise alase teabe taset üldiselt ning kaasama tervishoiutöötajad elundidoonorlusega seotud asjakohase teabe levitamisse;
7. vahetama teavet oma kommunikatsioonistrateegiade osas ning teavitama üldsust ennetavalt, sealhulgas sotsiaalmeedia kaudu;
8. arendama ja vajaduse korral parendama koostööprogramme intensiivravi- ja vältimatu abi töötajatega, tehes seda ühes riiklike ja rahvusvaheliste kutseorganisatsioonidega, et optimeerida võimalike doonorite identifitseerimist ning surmajärgse doonorluse protsessi.

II. SIIRDAMISSÜSTEEMIDE TÕHUSTAMINE JA NEILE JUURDEPÄÄSU PARANDAMINE

4. TUNNUSTAB:

- elundite ja patsientide vahetamist käsitlevate kahepoolsete või mitmepoolsete lepingute sõlmimist ja rakendamist liikmesriikide vahel, mille puhul austatakse siirdamisel sõltumatuse põhimõtet, nagu see on sätestatud Madridi resolutsioonis ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ Madridi resolutsioon elundidoonorluse ja elundite siirdamise kohta. Riigi kohustused patsientide vajaduste rahuldamisel WHO põhimõtete alusel. Transplantation 2011; 91 (11S): S29- S31.

- koostöölepingute sõlmimist riiklike elundite siirdamise organisatsioonide vahel, näiteks *South Transplant Alliance*;
- oskusteabe jagamist siirdamissüsteemide kohta liikmesriikide pädevate asutuste vahel ning Euroopa elundite vahetamise organisatsioonidega, eelkõige *Eurotransplanti* ja *Scandiatransplanti*ga.

5. TULETAB MEELDE:

- suurepäraselt võimalust sõlmida liikmesriikide vahel kahepoolseid või mitmepoolseid lepinguid ja neid rakendada, et ravida liikmesriikides rohkem patsiente ja kasutada tõhusamalt suuremat hulka saadaolevaid elundeid;
- vajadust piisava haldussuutlikkuse järele riiklike ametiasutuste struktuurides kooskõlas direktiiviga 2010/53/EL;
- asjaolu, et elunditega kaubitsemise rikkumise põhioigus, nagu inimväärlikust ja füüsilist puutumatust, ning see mõjutab negatiivselt üldsuse usaldust ning võimalike doonorite tahet elundeid annetada;
- asjaolu, et piiratud teadmised ja teadustöö elundite siirdamise mõnede teaduslike ja korralduslike aspektide osas ning vajaliku oskusteabe puudumine teatavates valdkondades piirab siirdamisega seotud tegevuste edasist arengut ELis.

6. KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES:

1. panustama aktiivselt mestimislepetesse, kui neil on vähem kui kümme surnud doonorit miljoni elaniku kohta või kui nende riigis on puudus konkreetsetest siirdamisprogrammidest;
2. kasutama vajadusel ühenduse vahendeid riikliku siirdamissuutlikkuse suurendamiseks;
3. jagama ka edaspidi teavet siirdamistegevuste ning nende järelevalve struktuuri ja rahastamise kohta;
4. tegelema operatiivse piiriülese elundivahetusega, sealhulgas osalemise kaudu ühismeetmes, mis keskendub piiriülestele vahetuslepingutele, millega alustatakse 2013. aastal;
5. toetama vajaduse korral riiklikku ja rahvusvahelist koostööd siirdamisega seotud ametiasutuste ning politsei- ja tolliteenistuste vahel, et avastada ja ennetada elunditega kaubitsemist.

7. KUTSUB EUROOPA KOMISJONI ÜLES:

1. hõlmama elundite siirdamine inimkaubandusevastastesse ELi algatustesse ⁽¹⁾ kooskõlas Maailma Terviseorganisatsiooni ja Euroopa Nõukogu soovitustega;
2. käsitlema siirdamise tehniliste ja korralduslike aspektidega seotud teadusuuringuid Euroopa teadusuuringute programmi „Horisont 2020” raames.

III. KVALITEEDI JA OHUTUSE PARANDAMINE

8. TULETAB MEELDE:

- et direktiivis 2010/53/EL sätestatakse miinimumstandardid siirdamiseks ettenähtud inimelundite kvaliteedi- ja ohutuse kohta;

— vajadust parandada teadmisi siirdamise läbi teinud patsientide tervise kohta, et elundite nappust arvesse võttes siirdamist veelgi optimeerida.

9. KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES:

1. jagama üksteisega liikmesriikide hankimisasutustele ja siirdamiskeskustele tegevusloa andmise riiklikke menetlusi;
2. jagama oskusteavet selliste elundite siirdamise kohta, mis on saadud laiendatud kriteeriumidega doonoritelt (näiteks vanematelt doonoritelt), et suurendada saadaolevate elundite arvu, sätestades samas sellisele tavale kvaliteedi- ja ohutuspiirangud;
3. koguma ja jagama teadmisi kvaliteedi ja ohutuse kohta ning tegelema patsientide siirdamisjärgse jälgimise standarditud registrite või andmebaaside loomisega, võttes aluseks mudelid, mis on ühiselt arendatud ja kokku lepitud.

⁽¹⁾ Direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset (ELT L 101, 15.4.2011, lk 1).